



08.02.2025

Data wydarzenia: 20.10.2025 - 21.10.2025

(Post)zależnościowe rezyliencje. Reprezentacje wyzwalania się z przemocy w literaturze i kulturze / Międzynarodowa Konferencja Naukowa

Typ wydarzenia: Konferencja

Organizatorzy: Centrum Badań Dyskursów Postzależnościowych, Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku, Uniwersytet Gdański

Ostatnie dekady nie szczędziły mieszkańcom i mieszkankom Europy Środkowej i Wschodniej wielu traumatycznych doświadczeń: wojna światowa, lata komunizmu, okres transformacji ustrojowej, cywilizacyjne przyśpieszenie czy niedawna pandemia oraz wojna w Ukrainie. Wydarzenia te nakładają się na wciąż trwającą pracę traumy związaną z dawniejszymi przeżyciami: wielowiekową przemocą wynikającą z nierówności społecznych, zaborami, powstaniami, kolejnymi falami emigracji i demograficznych przemian.

Żyją wciąż przedstawiciele pokoleń pamiętających wojnę czy komunizm. Skutki opresji dziedziczą także ich dzieci i wnuki. Mniej lub bardziej świadomie zmagają się z szerokim spektrum zachowań, emocji i stanów umysłu typowych dla społeczności, która przez dekady i wieki doznawała krzywd, a na opowieściach o nich zbudowała znaczący rdzeń swojej tożsamości. Warunkuje to postawy młodych, reprodukujących część zachowań rodziców lub dziadków – często dla nich niejasnych (np. kompleks ofiary, frustracja, bezradność, pesymizm czy neurotyczność). Jednocześnie kolejne pokolenia próbują przepracowywać traumę i budować nowe zasoby psychospołeczne pozwalające mierzyć się z przyszłymi kryzysami. Reakcje na przemoc wyrażały bowiem także różnorodne strategie i przejawy psychicznej odporności i leczenia zranień. Takie właśnie rezyliencjne postawy i zachowania jednostek i grup stanowią przedmiot naszego zainteresowania.

Proponujemy odróżnić rezyliencję od mechanizmów obronnych, jako reakcję sygnalizującą powrót do siły i psychicznej integralności. Dodajmy, że rezyliencja może ujawniać się nie tylko po doznanej przemocy/krzywdzie, lecz także w czasie jej trwania. Wytrzymałość psychiczna to bowiem zjawisko dynamiczne, określane jako sprężystość psychiki, która reaguje aktywnie i realistycznie na kryzys (K. Leppert).

Doznawanej przez jednostki i społeczeństwa przemocy często towarzyszy konieczność ustanowienia nowego porządku. Chcemy więc zapytać, czy opowieści o rezyliencji osób/pokoleń mogą stwarzać szansę alternatywnej narracji tożsamościowej. Przy czym nie chodzi o to, by zakwestionować zasadność ponawiania opowieści o traumach historycznych regionu oraz ich konsekwencjach. Chodzi o dostrzeżenie i opisanie równoległych wobec narracji o traumie lub wyłaniających się z niej w postaci wysp i epizodów – narracji przesilenia, narracji rezyliencyjnych. Byłyby one wyrazem odzyskiwania sprawczości, własnej wartości i poczucia bezpieczeństwa, a także nabywania nowych kompetencji. Jednocześnie nie oznaczają one snucia bezkrytycznie optymistycznych opowieści, a raczej komplikują traumatyczne fundamenty tożsamości, poszerzają je o inne aspekty. Wreszcie fikcjonalne i niefikcjonalne reprezentacje rezyliencji są raczej śladem i procesem niż pewnikiem. Tym bardziej, że rezyliencja nie zawsze jest stałą cechą podmiotu (J. Asendorf), może uruchamiać się w danej sytuacji i kontekście. Kiedy? Jak? Dlaczego?

Propozycje zagadnień szczegółowych:

- Tematyzowanie prób rezyliencyjnego wyzwalania się z przemocy w dziełach literackich oraz innych tekstach kultury.
- Mechanizmy obronne i strategie (auto)terapeutyczne bohaterów i bohaterek. Złość oraz inne afekty – jako reakcja na traumę i potencjał rodzenia się sprawczości podmiotu.
- Lęk i nadwrażliwość jako „kulturowa norma regionu” (M. Bilewicz), próby przekraczania irracjonalnych zachowań i przekonań, teorii spiskowych, uprzedzeń.
- Praca „kompleksu wojennego” (S. Baley) oraz innych traum historycznych w ciałach i umysłach mieszkańców regionu Europy Środkowej i Wschodniej - szanse na wzrost posttraumatyczny.
- Rezyliencyjne reakcje na przemoc a różnice międzypokoleniowe (trauma świadków a traumy drugiego i trzeciego pokolenia)
- Terapeutyczna funkcja narratywizacji doświadczeń opresji; rezyliencyjna funkcja sztuki, snów, podróżowania, kontaktu z przyrodą.
- Czynniki sprzyjające rezyliencji (wartości, więź, czynniki osobowościowe). Idee współpracy, dialogu, wspólnoty – jako sygnały rezyliencji / zdrowienia? Rezyliencja jako sprawczość nakierowana na przyszłość.
- Dydaktyka – szkolna i akademicka - wobec dyskursu przemocy w literaturze oraz w innych tekstach kultury. Przemoc lektury i przeciwdziałanie jej.
- Projekty kultury polskiej / kultury regionu – poszukujące tożsamości alternatywnej wobec opowieści o przemocy.

Uprzejmie prosimy o przesyłanie zgłoszeń na konferencję do 1 czerwca 2025 roku.

Formularz zgłoszeń w linku: https://forms.office.com/pages/responsepage.aspx?id=7FC5suMenU2sXk3Z214Lc_rP_BAAKOdOnRsk3Aske0RUM0tKWIRKTE9SWEpZWjFTUEhZTzJWUFYwNi4u&route=shorturl

Opłata konferencyjna: 450 złotych (wniesiona do dnia 1 lipca 2025).

Komitet Organizacyjny:

Dr hab. Magdalena Horodecka, prof. UG;

Dr hab. Maciej Michalski, prof. UG;

Dr Martyna Wielewska-Baka;

Dr Bartosz Dąbrowski.

Sekretarz konferencji: mgr Paulina Sokólska

Kontakt: konferencja.rezyliencje@ug.edu.pl lub magdalena.horodecka@ug.edu.pl

Data zgłaszania prelegentów: 01.06.2025

Opłata: 450 zł

Słowa kluczowe: wojna, przemoc, trauma, rezyliencja